

Nieuwsbrief Hospice Wassenaar

Michiel....

Werken in een hospice brengt met zich mee dat je regelmatig getuige bent van het vaak zo intensieve proces dat een gast in de laatste levensperiode doormaakt. Het móeten loslaten is voor velen een heel zware opgave. Extra zwaar telt dit voor onze gasten die gewend zijn de touwtjes van het leven stevig in eigen handen te hebben. Hoewel wij zoveel mogelijk met respect voor die eigen regie “met hen meelopen”, komt er onvermijdelijk een moment waarop dit teveel energie kost. De wijze waarop mensen hiermee omgaan, verschilt nogal.

Michiel volgde zijn eigen pad. Sommigen noemden hem dominant en veeleisend. Maar diezelfde Michiel had ook een heel andere, gevoelige, kwetsbare en soms zelfs bijna kinderlijke kant. Zijn moeder had nooit van hem gehouden, zo meende hijzelf en het leek alsof hij dat gemis wilde overcompenseren door heel veel aandacht van ons te vragen.

Het slechte nieuws

Ruim vijf jaar voordat hij bij ons in het hospice kwam, werd er bij Michiel prostaatkanker geconstateerd. Hij was toen 57 jaar. De eerste jaren na de diagnose bracht hij thuis, nog niet echt geplaagd door complicaties, in betrekkelijke gemoedsrust door. Na een wintersportvakantie, waarvan hij ongewoon vermoeid thuiskwam, ging hij terug naar de uroloog. Een biopsie wees uit dat er uitzaaiingen waren en dat hij niet meer geopereerd kon worden.

In zijn eigen woorden: “Eerst schrik je natuurlijk en denkt... oh jee, ik ga nu al dood! Vervolgens kwam er een soort energie over mij waarmee ik mijn resterende tijd nog zo goed mogelijk wilde invullen. Mijn omgeving reageerde heel geschokt toen ik het hun vertelde, gek genoeg raakte het mijzelf veel minder. Ik was zo bezig met bedenken wat ik allemaal nog wilde. Als je weet dat je binnen afzienbare tijd doodgaat, reduceer je alles naar het simpele feit dat je nog wilt genieten van dingen: wandelen, op een terrasje zitten in de zon, een boek lezen of luisteren naar een opera van Händel..”

Complicaties

Michiel, van huis uit graficus, besloot om te stoppen met werken en zijn grote droom waar te maken. Hij werd kunstschilder of zoals hij zichzelf noemde “zeeschilder”. Levend als een bohemien zwierf hij dagelijks over het strand. De zee fascineerde en inspireerde hem mateloos. In zijn atelier (in

een kraakpand) maakte hij talloze schilderijen, altijd maar met één onderwerp: de zee. Hij noemde deze periode in zijn leven nog een betrekkelijk gelukkige, hoewel de relatie met zijn vriend op de klippen liep. Aan deze schijnbaar geconsolideerde gesteldheid kwam een einde toen de complicaties ten gevolge van zijn ziekte steeds hinderlijker werden: “Het gedonder dat je hebt met zo’n katheter. Je moet eens weten hoe vaak dat ding verstopt raakte door de bloedstolsels en meestal

schilderij van Michiel: de zee

midden in de nacht. Ik had er zo’n hekel aan om dan weer om hulp te moeten vragen. Stampend en springend hoopte ik dan dat het ding weer door ging lopen.....vergeefs natuurlijk. Ik kon dat uiteindelijk niet meer aan en de huisarts maakte mij attent op de mogelijkheid om naar een hospice te gaan. Als je alleenstaand bent en je krachten nemen af, breng je het op een gegeven moment niet meer op om alles rond je leven en je ziekte zelf te managen, hoe graag je dat ook nog zou willen.”

Inhoudsopgave

Even voorstellen	3
Het geluk van een vrijwilliger	5
Première van DVD: “Dagen van leven”	6
The making of....	7
De afscheidsmonologen	7

Naar het hospice

Hij zocht, met veel verdriet, een goed adres voor zijn hondje Wietske en nam bewust afscheid van zijn woning: “Heel gek hoor dat je weet dat je nooit meer terugkomt in je eigen huis. Ik liep naar buiten en keek nog even naar mijn speelgoedcollectie die ik in de vensterbank had staan...” Op dit moment wordt het Michiel teveel, zijn stem begeeft het. We nemen even pauze en na een slokje water vervolgt hij: “Het afscheid was zwaar maar ik ben zo blij dat ik hier terecht kon. Soms zag ik er al tegenop dat ik de apotheek moest bellen om nieuwe medicijnen te bestellen. Als je dan hoort dat het niet in voorraad is en dat het er misschien morgen zou zijn, dan raak je al in paniek want oh jee als het er nou niet is morgen, hoe moet dat dan...? Dat kon ik niet meer aan in mijn eentje en hoewel ik het vreselijk moeilijk vond om de controle uit handen te geven ben ik toch heel blij dat ik hier ben met al die lieve verpleegkundigen en vrijwilligers. Alles wat ik thuis zelf moest doen wordt hier voor mij geregeld.”

Eige(n)aardigheden

Het was voor ons vrijwilligers niet altijd gemakkelijk om het Michiel naar de zin te maken. Hij dacht de controle uit handen te hebben gegeven, ja misschien in zijn beleving, echter niets was minder waar. Alles moest zoveel mogelijk blijven gaan zoals hij dat gewend was. Het koelkastje op zijn kamer zuchtte onder de vele verse sapjes en groenten (van zijn eigen biogroentevrouwetje in de straat) die door zijn vrienden werden aangedragen omdat hij altijd zo'n geweldige (rauwe)groenteliefhebber was. Veldsla, tomaten, paprika en ontzettend zure dressings (in kant en klare flesjes) herinner ik mij nog evenals zijn eigen heerlijke olijfolie. Het ontbijt (maar vaak ook het dessert) was stevast een forse bak biologische geitenyoghurt of kwark met zemelen, lijnzaad, rozijnen, gedroogde pruimen etc. Zijn lievelingsvlees was een flink uitgevallen lap runder- of kalfslever. Ik heb meerdere malen met zo'n kwabbig stuk lever in mijn handen staan gruwen. Niet teveel over nadenken, hup in de pan en bakken in roomboter exact volgens zijn aanwijzingen. Dan werd hij net zo lekker als in het Dorchester hotel in Londen, vond hij. De eetlust van Michiel was onverzadigbaar, ziek als hij was, werkte hij in 'no time' een enorm bord eten naar binnen en genoot er intens van.

Regie

Ook de verpleegkundigen werden door hem geregisseerd. Niemand wist beter hoe hij verzorgd moest worden dan hijzelf. Eindeloos kon hij zich druk maken over zijn katheter, zijn medicatie, zijn...ja, wat al eigenlijk niet? Vanaf dag één besloot hij dat hij uitsluitend op zijn rechterzij wilde liggen en dat heeft hij tot het einde volgehouden. Bang om dood te gaan was hij niet, wel bang voor pijn.

Ook op dit gebied hield hij de touwtjes stevig in handen, vroeg vaak om extra morfinepleisters en had met zijn huisarts de afspraak dat ondraaglijk lijden hem bespaard zou blijven. Hij was ontgoocheld toen aan deze wens niet sneller werd voldaan. Toen ik hem eens vroeg wat hem het meeste kwelde, riep hij: “De verveling, ik word er gek van”. Tja...valt dat onder ondraaglijk lijden?

Driftkikkertje

Hoewel zijn gedrag soms anders deed vermoeden, was Michiel zeer tevreden over het hospice: “Het is een uitzonderlijk goede formule, de vrijwilligers werken hier uit overtuiging en met een liefde die voelbaar is. Dat neemt niet weg dat ik soms erg prikkelbaar kan worden als bijvoorbeeld mijn ochtendblad te lang op zich laat wachten. Ik besef wel dat ik niet de enige ben die hier op zijn krantje wacht, dus probéér ik geduldig te zijn. Dat gaat mij echt niet altijd goed af, ik was altijd al een driftkikkertje hoor.”

Witlof

Op de avond voordat de “grande finale”, zoals hij het zelf pleegde te noemen, plaats zou vinden, vroeg ik, zoals gewoonlijk leunend op de postoele, die altijd op precies dezelfde plek vlak naast zijn bed moest staan, wat hij het allerliefste wilde eten. Hij keek mij aan met een lachje en zei: “Ik wil je niet aandoen dat je nog een keer lever moet bakken, ik weet dat je het haat.” Ik verzekerde hem dat ik dat toch heel graag en met alle liefde van de wereld voor hem zou doen...“ Ineens zag ik een zeldzaam zachte trek op zijn gezicht verschijnen: “Doe maar zo'n lekker witlofschoteltje met ham en kaas. Collega Janneke ging de boodschappen doen en kwam terug met de allermooiste beenham, heerlijke boerenkaas en biologische witlof. Die avond had hij voor het eerst geen zin in zijn toetje van geitenkwark. Hij vroeg om een chocoladebavarois. Niet dat hij daarvan hield, hij wilde het gewoon eens een keer gegeten hebben...”

*Wil de Looze
vrijwilliger*

(Dit relaas is opgetekend met specifieke toestemming van Michiel)

Een gedichtje van J.P. Rawie op een kaart van een van de gasten:

*“Maar vroeg of laat verschijnt het land
Dat elk verstand te boven gaat
Waar ik volmaakt opnieuw ontmoet
Wie ik voorgoed was kwijtgeraakt.”*

Woord van de voorzitter

Op het moment dat je in het bestuur een discussie hebt over de PR voor het hospice, komen er onverwachts toch weer momenten waar je dankbaar gebruik van kunt maken: de theatervoorstelling “De Afscheidsmoelingen” gekoppeld aan een vrijwilligersuitje en aan de première met de Koningin, opnieuw een benefietjazzconcert en natuurlijk de lancering van onze DVD “Dagen van leven”. Positieve publiciteit blijft belangrijk. Het is soms verrassend om te horen dat mensen in de regio nog nooit van een hospice gehoord hebben, maar mensen stoppen het ook wel eens weg; ze willen het niet weten. Dat merken we ook als we met onze stand op een vrijwilligersmarkt staan.

In november realiseerden we ons dat er na ruim 4 jaar al meer dan 200 gasten in ons hospice geweest zijn, van wie de meesten toch uit deze regio. In november was er een weekend, waarin er drie gasten overleden. We hebben het wel eens over loslaten en daarbij denken we dan meestal aan de gast die afscheid moet nemen of zijn naasten die zonder hem/haar verder moeten.

Maar ook alle mensen in het hospice (vrijwilligers, verpleegkundigen en coördinatoren) moeten steeds weer loslaten om opnieuw verder te kunnen en de nieuwe gasten liefdevol te verzorgen. Hartelijk dank jullie allen voor de inzet. Na vier jaar in het bestuur gaat Hanna Smit ons verlaten. De pastorale werkzaamheden in Voorschoten worden voor haar steeds zwaarder en vragen meer tijd; daarom heeft ze van een tweede termijn afgezien. Hanna, heel hartelijk voor je inzet voor het hospice. Maar we mogen Annette Gunneman uit Noord-Den Haag in het bestuur welkom heten. Zij zal vanuit het bestuur aandacht geven aan de vrijwilligers.

Gabrie Lansbergen

Even voorstellen

Enige maanden geleden ben ik door Hennie Fock-Timmermans, bestuurslid van Hospice Wassenaar, gevraagd of ik interesse had in een bestuursfunctie in het hospice.

Ik heb hier niet lang over na hoeven denken. In september heb ik een plezierig gesprek gehad met twee bestuursleden en op 9 november jl. de eerste bestuursvergadering bijgewoond. Als nieuw bestuurslid is mij gevraagd iets over mijzelf te vertellen.

Mijn naam is Annette Gunneman en ik ben in Deventer geboren (1946) en opgegroeid in Hattem. Later verhuisd naar Amsterdam, waarna ik 40 jaar voor voornamelijk internationale bedrijven in binnen- en buitenland op het gebied van Personeel en Organisatie gewerkt heb. Eén van mijn verantwoordelijkheden was het begeleiden van mensen.

Toen ik (om persoonlijke redenen) in 2006 besloten had om te stoppen met werken heb ik mij aangemeld als UVV'er in het Bronovo Ziekenhuis in Den Haag.

Het werk als vrijwilligster heeft mij veel gebracht. Mijn taak in het hospice moet nog vorm krijgen, maar ik zal vooral fungeren als aanspreekpunt voor de vrijwilligers. Voor hun werk in de terminale zorg heb ik veel respect en waardering. Ik hoop dan ook mijn steentje bij te kunnen dragen en mij verder te verdiepen in het werk van het hospice.

Annette Gunneman

Herinneringsbijeenkomst 2009

Het is inmiddels traditie geworden om ieder jaar onze gasten te gedenken die in het afgelopen jaar zijn overleden. Ieder jaar zijn dat er toch ongeveer 55. Deze bijeenkomst werd gehouden in september in het gebouw van de Nederlandse Protestantse Bond in Wassenaar. Ongeveer de helft van de uitgenodigde families had zich aangemeld. Door de voorbereidende werkgroep was er weer iets bijzonders van gemaakt met bijdragen van de coördinatoren, vrijwilligers, verpleegkundigen en nabestaanden; dit alles afgewisseld met harpmuziek en liederen van onze vrijwilligers. En natuurlijk de bloemengroet; alle namen van de gasten werden nog eens genoemd en zonnebloemen met hun naamkaartje werden in één grote vaas gezet.

Er waren verschillende voordrachten:

Sheila sprak bijvoorbeeld over het dagboek dat voor haar moeder werd bijgehouden:

De gouden tip bleek het aanleggen van een logboek voor het bezoek. Mamma had door een snel groeiende hersentumor en operatie bijna geen kortetermijngeheugen, dus iedereen kon dan teruglezen dat er wel degelijk bezoek was geweest die ochtend als zij dacht dat ze al de hele dag alleen had gezeten. En het zou voor ons fijn kunnen zijn om later alles terug te lezen.

Op de eerste woensdag bezoekt Frieda haar zus: "We hebben heel lang naar Bach, de Engelse suites geluisterd en genoten ervan. Het werd tijd om te eten. Er was heerlijk gekookt - stiekem heb ik wat geproefd. Terug naar de kamer, Lida (mamma. red.) op bed en ik er naast. Zo hebben we een tijdje tegen elkaar aan gehangen. We spraken over het wel of niet willen hebben van kinderen. Lida: 'wat apart, dat we zo praten...' We hebben zoals altijd ook weer gelachen. Het was mooi zo".

Goed idee, zo'n logboek. Want wanneer ik de volgende dag dan eindelijk voor de eerste keer op bezoek kan komen, lees ik dit en weet dat we de juiste keuze hebben gemaakt.

Op vrijdag schrijf ik zelf: "Samen geluncht en gelachen. Mam heeft zin in vis en ze wordt op haar wenken bediend: er is zowel gerookte zalm als haring! Na haar middagdutje kom ik weer terug en kunnen we eens goed praten over wat komen gaat. Achteraf wordt ze er emotioneel en wantrouwend van – het is blijkbaar te veel – en we spreken af het er niet meer over te hebben. 'Elke dag een feestje' wordt het motto!"

Els Freeke

Els Freeke, een van onze verpleegkundigen, sprak over het werken in een hospice:

"Ik heb veel dingen gedaan binnen mijn vakgebied en ik heb op veel plekken gewerkt. Maar het werken in het hospice in Wassenaar is toch wel heel bijzonder. En waarom is dat?"

Allereerst denk ik doordat iedereen die als gast naar het hospice komt, er komt om dezelfde reden. Dat geeft veel duidelijkheid voor alle betrokkenen. En dat maakt dat wij er met zijn allen goed op zijn ingesteld om te zorgen voor mensen die in de laatste fase van hun leven zijn. En ook om een beetje te zorgen voor hun naasten.

Dat je als verpleegkundige heel nauw samenwerkt met vrijwilligers geeft een extra dimensie; ik vind dat echt een verrijking. Het is gezellig en leerzaam en soms ontroerend en het houdt je goed wakker in je vak. Je moet uitleggen waarom je de dingen doet zoals je ze doet. En de ogen van 'leken' zien soms heel verrassende dingen, waar je als verpleegkundige wat mee kunt doen. Vrijwilligers hebben soms een heel frisse kijk op de dingen."

Ook sprak Els over de opname van gasten:

"De opname blijft altijd een bijzonder moment, als dan die lift opengaat en de gast met zijn of haar familie arriveert. De stap om naar het hospice te gaan is altijd groot, ik hoef u daar niets over te vertellen. Hij is groot, hoe weloverwogen hij misschien ook genomen is. En het is altijd spannend.

Ik blijf het heel bijzonder vinden om er een rol in te spelen; om dit, zo gemakkelijk als mogelijk is, te laten verlopen. Als je op een gegeven moment tijdens het opnamegesprek, voelt dat de spanning afneemt en dat er een soort opluchting en een begin van vertrouwen ontstaan, is dat echt mooi... en ook dat went nooit".

Het geluk van een vrijwilliger

“Havermoutpap precies zoals moeder hem maakte”

De beslissing was al geruime tijd voor zijn pensionering genomen: zijn vrije tijd zou ook een maatschappelijk betrokken invulling krijgen. Minimaal één dagdeel per week zou hij iets gaan doen ten behoeve van de medemens. Zijn ideeën gingen uit naar het rijden op de Bijbus of bijvoorbeeld de maaltijden van Tafeltje Dekje bezorgen. Uiteindelijk werd het Hospice Wassenaar.

Via contacten op zijn werk had hij al het een en ander gehoord over het hospice. Toen hij in een lokaal kookatelier de wijn serveerde tijdens een door een Wassenaarse kookgroep aangeboden diner aan de vrijwilligers van het hospice, voelde hij “dat het goed was”. De volgende dag had hij een gesprek in het hospice met coördinator Elsbeth. Toen hakte hij de knoop door en inmiddels is Wim van Beekum een kleine twee jaar vrijwilliger.

“Ik gaf mezelf drie maanden proeftijd, want hoe enthousiast ik ook was, ik wist natuurlijk niet of ik het wel aankon. In het begin heb ik een paar keer meegelopen met Trudy Simons. Haar kende ik vanuit mijn werk op het Adelbert College en dat maakte het toch wat eenvoudiger. Vrienden vragen mij wel eens: wat doe je daar nu eigenlijk? Buitenstaanders hebben toch het idee dat het eng is, je komt zo dicht bij de dood.

Ik vertel hun dan dat het alles behalve eng is en dat er vooral geleefd wordt in een hospice. Wij proberen onze gasten op alle mogelijke manieren van dienst te zijn. Het klinkt misschien gek, maar ik zeg altijd dat wij helpen om de gasten op een prettige, voldane manier afscheid van het wereldse te laten nemen.

Mijn vaste dienst is op maandagmorgen. De gasten ontwaken langzaam en samen met een collega vrijwilliger maken we het ontbijt klaar. We helpen ze met wassen en aankleden als dat nodig is. Ondertussen ruimen we de kamer op, maken deze

schoon en luchten hem. Eigenlijk een heel huiselijk tafereel dus. Maar voor we onze dienst beginnen, vindt de overdracht plaats door de verpleegkundige die 's nachts dienst heeft gehad. Dit is een onmisbaar moment. De verpleegkundige vertelt ons heel nauwkeurig hoe voor alle gasten de nacht is verlopen. Dit is heel belangrijk, want de nacht bepaalt hoe voor een gast de dag het best gestart kan worden; zullen we de gast meteen bezoeken en vragen wat hij of zij wil eten of kunnen we de gast beter nog even rustig laten slapen na een heftige nacht.”

Vol lof spreekt Wim over “het team” in het Hospice. Hiermee bedoelt hij de coördinatoren, de verpleegkundigen en de ruim 75 vrijwilligers. “Echt, we doen het hier samen en fungeren als één grote familie. Er is ook oog voor detail. Zo ging onlangs op zaterdagmorgen de telefoon thuis. Het was de coördinator die mij voor wilde bereiden op mijn maandagochtenddienst. “Wim, als je maandag komt, zal er een bekende van je in het Hospice zijn, ik vond dat je dit moest weten.” Inderdaad kende ik de nieuwe gast, een collega uit mijn Adelbert jaren en ik wist dat zij al enige tijd ziek was. Ik had haar ook thuis al regelmatig bezocht. Nu was ze dus gast in het hospice en dat betekende dat haar gezondheid er verder op achteruit was gegaan. Het telefoontje maakte dat ik me voor kon bereiden. Ik ben 's maandags extra vroeg naar het hospice gegaan en ben bij haar gaan zitten. We hebben toen een uur lang gepraat en ook gehuild samen. Daarna was de lucht voor ons beiden geklaard en namen we vervolgens de maandagen die volgden op een vrolijke manier samen de week door.”

Wim haalt, net als zijn collega vrijwilligers, heel veel voldoening uit zijn werk in het hospice: “Het geeft echt een meerwaarde aan je leven, alhoewel het niet altijd even leuk is natuurlijk. Maar de meeste tijd ga je toch met een goed gevoel naar huis. Geluk zit hem in heel kleine dingen; laatst had een gast trek in havermoutpap. Dus dan ga je de keuken in en maak je dat voor haar. Toen ze het op had zei ze: “Goh... Wim, je maakt het net zo lekker als mijn moeder deed!” Ik was daarna de hele dag gelukkig!!”

In de periode dat Wim in het Hospice werkt, heeft hij drie keer meegemaakt dat mensen door de aandacht en goede zorg dermate herstelden dat zij niet langer in het hospice konden blijven.

“Vorig jaar hadden we een gast die echt heel ziek binnenkwam, maar uiteindelijk helemaal opfleurfde door de warmte en goede zorg waarmee ze zich omringd wist in het hospice. Met Kerst besloot ze zelfs dat ze dit thuis wilde vieren. Uiteindelijk kwam ze vier maanden later terug en is ze hier overleden. Zo'n vrouw

heeft uiteindelijk dus vier zeer waardevolle extra maanden aan haar leven kunnen toevoegen. Het is toch fantastisch dat we daar iets aan bij hebben kunnen dragen!” Werken in een hospice betekent ook dat je met regelmaat afscheid neemt van gasten, is dat niet zwaar? “Ja, je moet dit natuurlijk wel een plaats kunnen geven. Maar dat leer je hier ook wel. Een mooi voorbeeld hiervan is een gast die erg van klassieke muziek hield. Zij zat regelmatig in de huiskamer van het hospice en dan stond steevast de radio op Classic FM. Dan werd er altijd een levendige discussie gevoerd of de gespeelde muziek nu wel of niet als klassiek bestempeld kon worden, prachtig! Na haar overlijden ben ik naar haar kamer gegaan, heb daar luid Classic FM opgezet en haar kamer opgeruimd. Dat was mijn manier om afscheid te kunnen nemen.”

Wims woorden en belevenissen worden tijdens dit interview, dat 's avonds plaats heeft in de huiskamer van het hospice, onverwacht kracht bij gezet door een echtpaar dat op bezoek

komt. Zij hebben eerder op de dag afscheid moeten nemen van (schoon)moeder en komen nu nog even koffie drinken. Eerder op de avond had Wim de term één grote familie al geuit. Naast het hospiceteam rekende hij daar in veel gevallen ook de gasten en hun familie toe. Het gesprek dat zich aan tafel ontvouwt, bevestigt dit op alle fronten. Ondanks het verdriet dat het verlies van een moeder met zich meebrengt, wordt er veel gelachen en gaat het gesprek behalve over vele anekdotes over moeder daarnaast over van alles en nog wat. Het is bewonderenswaardig en ontroerend tegelijk om te mogen ervaren dat mensen die vijf weken geleden volslagen vreemden voor elkaar waren een heel warm en oprecht innig gesprek met elkaar hebben. Alsof ze elkaar al jaren kennen. Ik denk dat Wim gelijk heeft toen hij eerder zei: “80% van de gasten die we hier krijgen, leeft uiteindelijk iets langer en prettiger.” Het familiere huiskamergesprek is daar het levende bewijs van.

Ruud Bellekom

Première van: DVD “Dagen van Leven”

Tijdens de oktoberbijeenkomst van het Sociaal Kontakt Wassenaar (SKW) heeft onze voorzitter Gabriele Lansbergen samen met Elsbeth Zonneville (coördinator) en Wil de Looze (vrijwilliger) de DVD “Dagen van Leven” ten doop gehouden. Zeer veel vertegenwoordigers uit het Wassenarsse sociale circuit hadden zich belangstellend, maar ook nieuwsgierig verzameld in het Van Heeckerenhuis in Wassenaar om de presentatie bij te wonen, die tevens een terugblik bood op de afgelopen vier jaar dat Hospice Wassenaar operationeel is.

Gabrie Lansbergen verzorgde het algemene en bestuurlijke aspect, Elsbeth Zonneville lichtte e.e.a. toe vanuit de praktische visie van de coördinatoren, terwijl Wil de Looze een warm betoog hield over het bijzondere karakter van het werk als vrijwilliger in het hospice.

Het eerste exemplaar van de DVD “Dagen van Leven” werd door Gabriele Lansbergen uitgereikt aan één van de “founding fathers” van Hospice Wassenaar: voormalig wethouder Hans Hupkes.

Hierna volgde de eerste publieke vertoning van de documentaire die een helder beeld geeft van het verblijf in ons hospice waar, anders dan misschien de meeste mensen denken, het ‘leven’ centraal staat.

Met hart en ziel zetten medewerkers van Hospice Wassenaar zich in om in een comfortabele en huiselijke sfeer zoveel mogelijk kwaliteit van leven te bieden.

Als thuisblijven geen optie (meer) is, biedt het hospice een veilig en goed alternatief, niet alleen voor de zieke gast maar ook voor familie en vrienden. Er is weer tijd voor elkaar.

Privacy en persoonlijke wensen staan centraal: het hospice levert maatwerk, ook op het gebied van pijnbestrijding.

Verpleegkundigen zijn 24 uur aanwezig en worden ondersteund door huisartsen. Onder de dagelijkse leiding van 3 coördinatoren verzekeren ca. 75 getrainde vrijwilligers de gasten van een liefdevolle verzorging.

Na de laatste beelden van de film was het nog geruime tijd muisstil in de zaal, daarna barstte spontaan een applaus los. Wat een mooi compliment...

Inwoners van Wassenaar waren in de gelegenheid de film te komen bekijken op 10 oktober in de filmzaal van de nieuwe bibliotheek in het dorp. Ook daar mochten we hartverwarmende reacties in ontvangst nemen.

De DVD wordt verspreid onder (huis)artsen en verwijzers in de zorg. Tevens is hij bestemd ter oriëntatie, voor (familie van) toekomstige gasten en ter ondersteuning van presentaties.

The making of...

De documentaire Dagen van Leven, die recent is verschenen, werd geproduceerd door becurious.nl.

“Regie: Luc de Nijs” vermeldt de omslag van de dvd. Luc is eigenaar van becurious en oorspronkelijk fotograaf. De opdracht om voor Hospice Wassenaar een informatieve documentaire te maken nam hij enthousiast aan. Immers het hospice was hem vertrouwd. Zijn moeder was jaren werkzaam in een door zijn zusje gerund hospice en zij gaf ook trainingen aan vrijwilligers.

Toen de leden van de werkgroep communicatie, die zich bezighielden met de realisatie van de plannen, Luc trachtten duidelijk te maken wat er van hem verwacht werd, moet het hem geduizeld hebben. Opdrachten zoals: breng dat specifieke, warme en huiselijke van ons hospice zo in beeld dat het voelbaar is. Geen gasten filmen vanwege de privacy, wel de zorg, de sfeer, de mogelijkheden, het werk van vrijwilligers, kortom de dagelijkse realiteit. Luc moet met de handen in de warrige haardos hebben gezeten toen hij, tijdens zijn eerste bezoek aan het hospice, geconfronteerd werd met de zeer beperkte ruimtelijke mogelijkheden voor belichting en camerawerk.

Luc aan het werk in Bangladesh voor Stichting Max

“Inderdaad had ik even een gevoel van... pffff, hoe pak ik dat aan?” reageert Luc. “De opdracht had ik begrepen maar hoe realiseer je dat op beeld? Omdat ik zo weinig mogelijk afstand wilde creëren en de intieme sfeer zo realistisch mogelijk wilde vangen besloot ik met gebruikmaking van het bestaande licht, vrij onopvallend met een handcamera te werken. Dit betrof nu eenmaal geen commerciële bedrijfsfilm, maar een emotioneel beladen thema dat vorm moest krijgen.” Creatief bedacht Luc een format met een voice-over lijn. Een imaginaire gast wordt, vanaf het moment van ontvangst in het hospice, gevolgd door de camera. Terugkijkend: “Nadat dit idee was goedgekeurd door de leden van de werkgroep viel er wel iets van mij af. Toen wist ik dat ik er iets moois van kon maken. Ik moet wel eerlijk bekennen dat, als ik toen geen fiat had gekregen, ik overwogen had om de opdracht terug te geven. Ik kón namelijk geen andere manier bedenken om aan de genoemde criteria te voldoen.”

Na de draaiperiode in en om het hospice presenteerde Luc uiteindelijk een eerste ruwe montage aan de werkgroep. Een emotioneel moment voor de mensen die vanaf het prilste begin betrokken waren. Het voelde meteen goed en na nog wat ‘fine-tuning’ kon het eindproduct geperst worden.

Dagen van Leven is een heel fraaie naturel film geworden, die laat zien wat je kunt verwachten van het verblijf in Hospice Wassenaar.

Wil de Looze

De afscheidsmonologen

Zoals in de vorige Nieuwsbrief al is vermeld, heeft ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan de VPTZ (Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg) speciale activiteiten georganiseerd om dit jubileum vorm te geven. Eén daarvan is de theatervoorstelling De Afscheidsmonologen: verrassende, ontroerende en humoristische verhalen over de dood. Patiënten, partners en familie, artsen en vrijwilligers komen aan het woord. Deze voorstelling, die speciaal voor VPTZ werd geproduceerd door Bos Theaterproducties, wordt geregisseerd door Leopold Witte (o.a. bekend van Orkater maar ook van Gooische vrouwen).

Hospice Wassenaar was op 11 november met bijna 70 vrijwilligers, verpleegkundigen, coördinatoren en bestuursleden aanwezig bij de laatste try-out van De Afscheidsmonologen in de Leidse Schouwburg met Noraly Beyer en Joost Prinsen naast het vaste team van Rian Gerritsen en Arend Niks.

Wat trof Mariëlle Soet, één van onze verpleegkundigen, het meeste in deze voorstelling? “Wat mij het meest getroffen

heeft, is de moeite die men lijkt te hebben met de omgang met de dood. Wat moet je wel zeggen en wat juist niet? Wat kun je doen? Kun je wel iets doen? Wat kun je delen? Met wie en hoe dan? Hoe wordt het leven weer normaal? Wordt het ooit weer normaal? Het lijkt veelal onmogelijk uiteindelijk te aanvaarden wat er werkelijk aan de hand is.

Vanuit pijn en onvermogen de realiteit (afscheid, verlies en de naderende dood) erkennen en aanvaarden blijft moeilijk. Bestaande en niet bestaande problemen proberen op te lossen is vaak niet de juiste aanpak.

Erkennen en aanvaarden en vandaaruit de wezenlijke behoefte van de ander te herkennen, te respecteren en te vervullen; dat blijkt een levenskunst. De kunst van het met je handen op de rug kwaliteit aan tijd te mogen toevoegen. De kunst van "er zijn". De kunst van Leven!"

De koningin was aanwezig bij de première op 12 november en op haar verzoek ook vertegenwoordigers van de VPTZ organisaties

van deze regio en dus ook van Hospice Wassenaar. Na de voorstelling, tijdens een besloten bijeenkomst, gaf zij duidelijk blijk van haar grote belangstelling voor deze bijzondere vorm van zorg. Geruime tijd sprak zij met vertegenwoordigers uit de regio. Hospice Wassenaar werd vertegenwoordigd door voorzitter Gabriele Lansbergen en vrijwilliger Wil de Looze (1e en 2e van links op de foto) die Hare Majesteit ook onze DVD "Dagen van Leven" mochten overhandigen.

Voor voorstellingen zie: www.bostheaterproducties.nl

Vrienden van Hospice Wassenaar

Om de financiële tekorten op te vangen is de Stichting Vrienden van Hospice Wassenaar blij met de bijdragen van een groot aantal donateurs/gulle gevers (350). We mochten dit jaar nog al wat aanzienlijke giften (14) ontvangen van (familie van) gasten. Naast het benefietgolftoernooi in Voorschoten in juni is er nu in december weer een benefietkerstconcert van de Greenville Seven and friends e.a.. In het komende jaar gaan we de DVD "Dagen van Leven" laten zien bij een aantal serviceclubs.

Colofon december 2009

Deze nieuwsbrief wordt samengesteld door de werkgroep communicatie van de Stichting Hospice Wassenaar, onder redactie van Gabriele Lansbergen. De volgende nieuwsbrief zal een speciale editie zijn vanwege het vijftigjarige bestaan van het hospice en zal een veel grotere verspreiding krijgen.

Wilt u ons bereiken, dan kunt u terecht bij onze bestuursleden:

Gabrie Lansbergen, voorzitter,	070-5140873
Hans Klooster, secretaris,	070-5177456
Dirk Kramer, penningmeester	071-5617856
Hennie Fock-Timmermans,	070-5177366
Annette Gunneman	070-3282605
Jaap Visser	071-5616625

bestuur@hospicewassenaar.nl

U kunt ook onze website bezoeken:

www.hospicewassenaar.nl

Donateurs voor de Stichting Vrienden van Hospice Wassenaar kunnen zich met naam en adres aanmelden:

Antwoordnummer 10014, 2240 VB Wassenaar.

via uriendenvan@hospicewassenaar.nl of

Marga Louw, secretaris 070-5141939

Bankrekeningnummer: 3661.50.510

Voor deze nieuwsbrief bedanken wij:

Wil de Looze, Ruud Bellekom en Hans van Zwicht

Deze nieuwsbrief is gratis vormgegeven door:

Remi Noordover - Graphic Square Grafische Vormgeving

Deze nieuwsbrief is gedrukt door:

Demmenie Graficon - Alphen aan de Rijn

Hospice Wassenaar

Van Zuylen van Nijeveltstraat 465

2242 MB Wassenaar

Telefoon (070) - 5121130

coordinator@hospicewassenaar.nl